

Dosarul nr. 2ra-1630/2022
2-21087980-01-2ra-16112022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (N. Lupașcu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (N. Budăi, I. Dutca, D. Băbălău)

Î N C H E I E R E

01 februarie 2023

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecători

Dumitru Mardari
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Alexandru Butuc,
reprezentat de avocatul Victoria Donica,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Alexandru Butuc
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu
Administrația Națională a Penitenciarelor cu privire la constatarea încălcării art. 5§5
din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, repararea prejudiciului material și
moral cauzat prin detenția ilegală și compensarea cheltuielilor de judecată,
împotriva deciziei din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a ț ă :

La 10 iunie 2021, Alexandru Butuc a depus cererea de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea
încălcării dreptului la libertate, încasarea prejudiciului material și moral cauzat prin
detenția ilegală, compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că prin sentința din 26 februarie 2013 a
Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (nr. 1-1368/2012), Alexandru Butuc învinuit
în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 360 alin. (2) din Codul penal a fost achitat
din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

Butuc Alexandru Ion a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii
prevăzute de art. 290 alin. (1) din Codul penal cu aplicarea pedepsei sub formă de
amendă în mărime de 300 unități convenționale, ce constituie 6 000 de lei.

Butuc Alexandru Ion a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii
prevăzute de art. 292 alin. (1) din Codul penal și s-a aplicat pedeapsă sub formă de
amendă în mărime de 300 unități convenționale, ce constituie 6 000 de lei.

Butuc Alexandru Ion a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii
prevăzute de art. 190 alin. (5) din Codul penal și s-a aplicat pedeapsă sub formă de
închisoare pe un termen de 10 ani, cu privarea de dreptul de a exercita activitate de

administrare a bunurilor altor persoane pe un termen de 5 ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis.

Conform art. 84 din Codul penal, prin cumul total de pedepse aplicate, s-a stabilit pedeapsă definitivă lui Butuc Alexandru Ion de 10 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a exercita activitate de administrare a bunurilor altor persoane pe termen de 5 ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis și amendă în mărime de 600 unități convenționale, ce constituie 12 000 de lei.

Măsura de reprimare aplicată inculpatului Butuc Alexandru Ion a fost menținută arestul pentru ispășirea pedepsei stabilite. Termenul ispășirii pedepsei pentru inculpatul Butuc Alexandru Ion calculându-se de la 26.02.2013, cu includerea termenului aflat sub arest de la 11.02.2012 până la 02.03.2012 și de la 03.07.2012 până la 25.02.2013, inclusiv.

De asemenea, a fost admisă parțial acțiunea civilă depusă de Gudaitis Serghei. S-a încasat de la Butuc Alexandru Ion în beneficiul lui Gudaitis Serghei Albert, prejudiciul material cauzat prin infracțiune în mărime de 250 000 Euro, în lei conform cursului oficial al Băncii Naționale a Moldovei la data executării.

Prin decizia din 28 mai 2013 a Curții de Apel Chișinău (nr. 1a-895/13), au fost respinse apelurile apărării, admis apelul acuzatorului de stat, Butuc Alexandru fiind recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) din Codul penal, cu stabilirea pedepsei sub formă de închisoare pe un termen de 10 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții privind gestionarea mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani. Lui Butuc Alexandru Ion, recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 290 alin. (1) din Codul penal, s-a stabilit o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani. Lui Butuc Alexandru Ion, recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 292 alin. (1) din Codul penal, s-a stabilit o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 3 ani.

În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (1) din Codul penal, pentru concurs de infracțiuni prin cumul parțial de pedepse aplicate, s-a stabilit pedeapsă definitivă lui Butuc Alexandru Ion de 11 ani și 6 luni închisoare în penitenciar de tip închis, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții privind gestionarea mijloacelor bănești pe un termen de 5 ani. Termenul ispășirii pedepsei pentru inculpatul Butuc Alexandru Ion calculându-se începând cu 28.05.2013 cu includerea în acest termen a perioadei în care s-a aflat în arest și anume din 11.02.2012 și până în 02.03.2012 și din 03.07.2012 până în 28.05.2013, inclusiv. În rest, sentința a fost menținută fără modificări.

Prin decizia din 06 mai 2014 a Curții Supreme de Justiție (nr. 1ra-124/14), s-au respins recursurile ca inadmisibile declarate de Butuc Alexandru și avocatul său, fiind menținută decizia din 28 mai 2013 a Curții de Apel Chișinău.

Cu referire la detenția contrară prevederilor art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, reclamantul a menționat că la data de 18.03.2019, în cadrul Judecătoriei Edineț, a parvenit în procedură de examinare demersul directorului Penitenciarului nr. 2 Lipcani privind aplicarea prevederilor art. 91 din Codul penal în privința lui Butuc Alexandru.

Prin încheierea din 07 mai 2019 a Judecătoriei Edineț, s-a admis demersul directorului Penitenciarului nr. 2 Lipcani privind aplicarea prevederilor art. 91 din Codul penal în privința condamnatului Butuc Alexandru și a dispus liberarea condiționată, a acestuia, de pedeapsa închisorii stabilite prin decizia Curții de Apel Chișinău din 28 mai 2013. Butuc Alexandru nu a fost eliberat imediat din detenție.

Acesta a fost privat ilegal de libertate până la data de 22 mai 2019. În acest sens, a fost deținut 15 zile ilegal în penitenciar.

Menționează că, urma a fi eliberat imediat din detenție, la data pronunțării încheierii.

Mai mult, a indicat că având în vedere demersul penitenciarului privind liberarea condiționată, consideră logic ca încheierea nu va fi contestată, or nu există parte cointeresată. Dat fiind faptul că art. 91 din Codul penal, art. 469-472 din Codul de procedură penală nu reglementează momentul în care încheierea instanței începe să-și producă efectele juridice, consideră că urmează a fi aplicate prevederile art. 3 alin. (2) din Codul penal potrivit căruia interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sânt interzise. Astfel, cazului sunt tangențiale prevederile art. 195 din Codul de procedură penală, care reglementează înlocuirea sau revocarea măsurilor preventive. Astfel, încheierile prin care a fost revocată sau înlocuită măsura preventivă, în pofida faptului că pot fi contestate în ordine de recurs, acestea sunt executorii imediat.

Notează că potrivit art. 5§4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.

La caz, calea de atac, a cărui beneficiar ar trebui să fie condamnatul Alexandru Butuc, îl privează pe reclamant de libertate, deoarece, după cum s-a expus supra, alte părți se află în imposibilitate de a contesta încheierea or, liberarea condamnatului a fost dispusă prin admiterea demersului instituției penitenciare.

Cu referire la repararea prejudiciului cauzat, reclamantul evidențiază că prezenta cerere se bazează pe prevederile art. 5§5 din Convenție, care prevede că orice persoană care este victimă a unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 21 din 18.01.2019 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2019, a fost aprobat cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2019, în mărime de 6975 de lei, pentru utilizare în modul stabilit de legislație.

În acest context, potrivit prevederilor art. 263 din Codul civil, se consideră că luna are 30 de zile. Respectiv, salariul ratat fiecare zi de detenție ilegală constituie 232,5 lei, iar pentru toată perioada de detenție ilegală (15 zile) - constituie suma de 3487,5 de lei.

Coroborându-se prevederile art. 6 și 10 al Legii nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, consideră reclamantul că are dreptul și la repararea prejudiciului moral cauzat prin detenție ilegală.

Reclamantul apreciază acest prejudiciu în mărime de 30 000 de lei (câte două mii lei pentru fiecare zi de detenție ilegală) pe care o consideră drept recompensă echitabilă pentru suferințele cauzate dânsului, cât și membrilor familiei sale, cât și pentru in comoditățile pe care aceștia au fost forțați să le suporte, știind că persoana a executat pedeapsa stabilită de către instanța de judecată, dar în continuare este privată ilegal de libertate.

Reclamantul a solicitat constatarea încălcării prevederilor art. 5§5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului în privința reclamantului, dispunerea reparării de către stat a prejudiciului material și moral cauzat prin detenția ilegală a reclamantului Butuc Alexandru pe o perioadă de 15 zile, cu dispunerea încasării din bugetul public național a sumei de 3487,50 de lei cu titlu de salariu ratat, suma de 30 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, încasarea din contul pârâtului a tuturor cheltuielilor judiciare.

Prin hotărârea din 01 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial acțiunea lui Butuc Alexandru.

S-a constatat încălcarea dreptului reclamantului Butuc Alexandru la libertate pentru o perioadă de 15 zile.

S-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Butuc Alexandru suma de 30 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat.

În rest, pretențiile au fost respinse ca neîntemeiate (f.d. 173, 180-188, vol. I).

Prin decizia din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, au fost admise apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Administrația Națională a Penitenciarelor.

S-a casat hotărârea din 01 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, fiind adoptată o hotărâre nouă, prin care s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Butuc Alexandru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Administrația Națională a Penitenciarelor privind constatarea încălcării art. 5§5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, repararea prejudiciului material și moral cauzat prin detenția ilegală și compensarea cheltuielilor de judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a apreciat pripită poziția instanței de fond or, pentru aplicabilitatea dispozițiilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, necesită de a fi întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Prin urmare, normele legale în cauză sunt legate indisolubil și nu pot fi aplicate separat.

Respectiv, instanța de apel a remarcat că, pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite, prin urmare, nu orice acțiune a organelor de drept atrage răspunderea Statului.

Totodată, a reținut că conform încheierii din 07 mai 2019 a Judecătoriei Edineț, sediul Briceni, s-a admis cererea condamnatului Butuc Alexandru Ion liberarea condiționată de pedeapsă stabilită prin decizia din 28 mai 2013 a Curții de Apel Chișinău, înainte de termenul neispășit de 3 ani 7 luni 10 zile, termenul calculat la data intrării în vigoare a prezentei încheieri – 22 mai 2019. Încheierea fiind cu drept de recurs la Curtea de Apel Bălți în termen de 15 zile de la pronunțare, prin intermediul Judecătoriei Edineț. Încheierea a intrat în vigoare la data de 22 mai 2019 fiind irevocabilă (f.d.137-144).

De asemenea a subliniat că, conform pct. 619 din Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006, eliberarea persoanelor din penitenciare, prevede următoarele: actele procesuale ce constituie temeiuri pentru punerea în libertate a deținuților din penitenciare sînt: b)

pentru condamnați, hotărîrea instanței de judecată, rămasă definitivă, privind liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen.

În conformitate cu pct. 622 din Statutul executării pedepsei de către condamnați, pentru punerea în executare a temeiului eliberării, acesta urmează a fi prezentat spre executare în penitenciar în condițiile legii.

În corespundere cu pct. 1 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica aplicării unor prevederi ce reglementează punerea în executare a hotărâtorilor judecătorești cu caracter penal” nr. 6 din 14.11.2008, dispozitivul încheierii instanței de judecată trebuie să conțină indicația concretă privind termenul de pedeapsă de la care condamnatul se liberează condiționat, precum și dispoziția liberării imediate a acestuia din penitenciar.

Totodată, potrivit art. 466 alin. (1), alin. (2), pct. (4) din Codul de procedură penală, hotărîrea instanței de judecată într-o cauză penală devine executorie la data când a rămas definitivă. Hotărîrea primei instanțe rămîne definitivă: la data expirării termenului de recurs, în cazul hotărîrilor nesupuse apelului sau dacă apelul a fost respins; cînd nu s-a declarat recurs în termen; cînd recursul declarat a fost retras înăuntrul termenului stabilit. Prin urmare, încheierea din 07 mai 2019 a Judecătoriei Edineț, sediul Briceni, a intrat în vigoare la data de 22 mai 2019 fiind irevocabilă, moment din care a fost pusă în executare (f.d.137-144).

Instanța de apel a reținut că la caz nu s-a constatat caracterul ilicit al acțiunilor organului de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor judecătorești care ar da dreptul reclamantului la solicitarea reparării prejudiciului material și moral prin prisma Legii nr. 1545 din 25.02.1998.

La 09 noiembrie 2022, Alexandru Butuc, reprezentat de avocatul Victoria Donica a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe (f.d. 1-4, vol. II).

În motivarea recursului a manifestat dezacordul cu decizia instanței de apel reiterând argumentele indicate în cererea de chemare în judecată.

Suplimentar a indicat că, instanța de apel a interpretat eronat legea cu referire la detenția contrară prevederilor art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

De asemenea, a subliniat că există o practică judecătorească stabilă, pe cauze similare prin care Curtea Supremă de Justiție admite pretențiile formulate în acest format. Și anume cauza Karatun Vladimir vs Ministerul Justiției (dosarul nr. 2ra-851/21), cauza Obneavco Vladimir vs Ministerul Justiției (dosarul nr. 2ra-334/21).

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 06 octombrie 2022.

La 27 octombrie 2022, prin intermediul oficiului poștal a fost expediată în adresa participanților la proces decizia motivată (f.d. 239, vol. I), însă la materialele cauzei nu se atestă dovada recepționării avizului poștal.

Astfel, Colegiul constată că, recursul depus de Alexandru Butuc, reprezentat de avocatul Victoria Donica la 09 noiembrie 2022, se consideră depus în termenul stabilit de lege.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

La 16 noiembrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d. 9, vol. II).

La 19 decembrie 2022, Administrația Națională a Penitenciarelor a depus referință pe marginea recursului declarat, solicitând respingerea recursului și menținerea deciziei instanței de apel (f.d. 14-15 verso, vol. II).

Examinând temeiurile recursului completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei contestate or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei

(MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de Alexandru Butuc, reprezentat de avocatul Victoria Donica nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, sunt inadmisibile.

În conformitate cu art. art. 270, 433 lit. a), 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de către Alexandru Butuc, reprezentat de avocatul Victoria Donica.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecători

Galina Stratulat

Victor Burduh